Глобалната скала за ранно детско развитие [The Global Scale for Early Development] (GSED)

- *Държавите се нуждаят от адекватни инструменти за проследяване на напредъка се по отношение на глобалните целите в областта на ранното детско развитие.*
- *Към момента не разполагаме с надеждни и свободно достъпни инструменти за мониторинг на децата до 3-годишна възраст на ниво население.*
- *Глобалната скала на ранно детско развитие, която в момента се подлага на теренно тестване, може да разреши този глобален проблем.*

Екип на GSED1

Данните от научните изследвания в сферата на неврологията, биологията, генетиката и социалните науки категорично потвърждават основополагащата роля на първите години от живота за здравето, благополучието и производителността на труда на възрастните (Shonkoff и колектив, 2012 г.). Все повече се отчита фактът, че закрилата, насърчаването и подкрепата на ранното детско развитие (РДР) са не просто възможни чрез интервенция и превенция (Engle и колектив, 2011 г.), но и следва да бъдат приоритет за глобалната общност. В действителност, политическият ангажимент за инвестиция в ранното детско развитие никога не е бил така силно заявен, както е сега.

Например точка 4.2 от Целите за устойчиво развитие (ЦУР) е насочена към всеобщия достъп до качествени грижи и предучилищно образование в ранна детска възраст, така че всяко дете да е готово за училище. Глобалната стратегия на Генералния секретар на ООН за правата на жените, децата и подрастващите има за цел ускоряване на напредъка в областта на ранното детско развитие с мотото „Оцеляване, процъфтяване, трансформация“ (инициатива „Всяка жена, всяко дете“, 2015 г.). През 2018 усилията в тази насока бяха засилени с въвеждането на Рамката за пълноценна грижа, разработена от Световната здравна асамблея (СЗО, 2017 г.).

Изключително важно е, от гледна точка на всяка една от тези инвестиции, е правителствата и заинтересованите страни да прилагат точно установени показатели за напредъка в постигането на целите, поставени в областта на ранното детско развитие. Измерването на напредъка на национално и глобално ниво е ключово за поемането и спазването от страна на правителствата на ангажиментите, предвидени в глобалните цели и програми. Повечето съществуващи методи за оценка на РДР са разработвани в държави с висок доход. Тези методи са адаптират и превеждат за целите на други държави от независими изследователи, често пъти без външно валидиране. В повечето случаи обаче свързаните с тях разходи, обема и продължителността им, ограниченията по отношение на интелектуална собственост, както и изискванията за подготовка ги правят неприложими на ниво население и неизгодни за програмно проследяване съгласно изискванията на ЦУР или държавите, които желаят да инвестират в програми за РДР.

Поради липсата на подходящ начин за измерване на нормалното детско развитие в ,разнообразни условия се прилагат някои непреки показатели, като например забавен растеж и бедност, на чиято база се прави приблизителна оценка за броя на децата, които не развиват пълния си потенциал (Black и колектив, 2017; Grantham-McGregor и колектив, 2017 г.). Тези помощни показатели обаче не са пряко свързани с РДР и са недостатъчни за извършването на проследявания, сравнения и програмни оценки.

1 Настоящата статия е изготвена от следните членове на екипа на GSED: Maureen Black, Kieran Bromley, Vanessa Cavallera (водещ автор), Jorge Cuartas, Tarun Dua (член-кореспондент на авторския колектив), Iris Eekhout, Günther Fink, Melissa Gladstone, Katelyn Hepworth, Magdalena Janus, Patricia Kariger, Gillian Lancaster, Dana McCoy, Gareth McCray, Abbie Raikes, Marta Rubio-Codina, Stef van Buuren, Marcus Waldman, Susan Walker и Ann Weber. Авторите носят лична отговорност за мненията, изразени от в настоящата статия, като е възможно тези мнения да не се припокриват с вижданията, решенията и политиките на организациите, които тези лица представляват.

Снимка: Jon Spaull/Фондация Бернард ван Леер

Поради това са необходими допълнителни показатели за РДР, които да са приложими на ниво популация и ниво програма, ако е необходимо.

Какво представлява Глобалната скала?

Глобалната скала на ранното детско развитие (GSED) има за цел да запълни съществуващата празнина чрез два международно стандартизирани и валидирани инструмента за измерване и оценка на РДР на децата до 3-годишна възраст на ниво популация (съкратена форма) и на програмно ниво (разширена форма).[2]

Инструментите се разработват от мултидисциплинарен екип, ръководен от Световната здравна организация. Тази дейност съчетава постиженията от три други проекта: Пакет индикатори за развитието на бебето и малкото дете [Infant and Young Child Development], Инструментите за докладване от лицата, полагащи грижи [Caregiver Reported Early Development Instruments] и Глобалната група за детско развитие [Global Child Development Group] (McCoy *и колектив*, 2016 г.; Richter *и колектив*, в печат).

„Необходими са допълнителни, глобално приложими показатели за ранното детско развитие на ниво популация и/или на програмно ниво.“

И двата инструмента на GSED са разработени въз основа на общ набор от елементи (виж карето за подробна методология). Първият е кратък инструмент за докладване от лицата, полагащи грижи, предназначен за измерване на показатели на ниво население, който цели:

- оценка и очертаване на състоянието на детското развитие в световен мащаб
- привличане на вниманието към хората, които има най-голяма нужда от подкрепа, включително наблюдението върху последиците от хуманитарни кризи и други извънредни ситуации
- проследяване във времето на траекторията на детското развитие на ниво население
- наблюдение върху ползите от политики и програми на национално ниво.

Вторият е по-дълъг инструмент за оценка на програмите, който съчетава директното оценяване и докладваното от лицата, полагащи грижа, като целта е остойностяване на ефекта от интервенцията върху ранното детско развитие. И двете форми са разработени така, че да бъдат: културно неутрални (могат да бъдат използвани в цял свят с минимална адаптация и превод и са приложими в най-различни контексти); лесни за прилагане; свободно и безплатно достъпни; приемливи и разбираеми за децата и лицата, полагащи грижи за тях; лесно разбираеми от политиците и работещите по програмите.

Инструментите са разработени с цел холистичен подход към показателите за РДР, така че да могат да бъдат тълкувани както на групово, така и на популационно ниво. Те не са предвидени за индивидуални диагнози или скрининг на децата. Очаква се, че данните, събирани чрез GSED, ще предложат концептуална и емпирична основа за бъдещото развитие на „норми“, които да се прилагат при мониторинг на дела на децата, чието развитие протича нормално.

2 Авторите с признателност отчитат подкрепата, оказана от Фондация „Бил и Мелинда Гейтс“ за развитието на GSED и нейното тестване на терен.

Методология: как са създадени скалата и инструментите на GSED

Екипът на GSED е разработил целевия продуктов профил чрез описание на очакваните цели, предназначения и стандарти за валидност и надеждност на готовите инструменти. Наборът от елементи е съставен въз основа на събраните досега моментни и дългосрочни данни от другите три проекта, като в тях са включени данни от 51 групи в държави с нисък и среден доход и са използвани 22 вече разработени инструмента за РДР (с включени 2275 различни показатели за развитие), като данните включват 73,000 анонимизирани деца и 109,079 оценки.

Това бе последвано от няколко фази на независимо оценяване от шестима експерти в областта (Lancaster и колектив, 2018 г.). В следващия етап бе създадена схема на база на съществуващите инструменти за РДР с цел създаване на връзки между тях чрез обединяването на сходни елементи от отделните инструменти в т.нар. „приравнени групи“. В последваща стъпка на статистическо моделиране, съчетанието на двата статистически модела бе сравнено с комбинирания набор от данни: (а) двупараметрово (2PL) вероятностно моделиране; и (б) модела на Раш [Rasch model]. Резултатите от двата подхода бяха съпоставими..

В крайна сметка бе избран едноизмерният модел на Раш поради това, че е лесен за интерпретиране и опростен от гледна точка на теория и изчисления. След това експертите разгледаха всички елементи от инструментите, които пасват на модела на Раш, за да преценят дали да ги включат в скалата. Те бяха оценявани на база на това доколко са представителни по отношение на различните възрасти и сфери на ранното детско развитие, както и на база на своята приложимост и адаптивност спрямо различни култури и нива на детско развитие. Пълният списък с елементите на GSED ще бъде допълнително изпитан в следващата фаза на тестването на терен.

Предвид свойствата на модела на Раш, резултатите от GSED имат за цел да открият единен, постоянен и непроменлив белег на РДР, който ще наречем D-показател на развитието (Jacobusse и колектив, 2006 г.; Jacobusse и van Buuren, 2007 г.; van Buuren, 2014 г.). Този D-показател може да бъде стандартизиран по възраст, за да се създаде показател за развитие спрямо възрастта – DAZ-показател – който е подобен на някои антропометрични параметри като показателите за ръст спрямо възраст (HAZ-показатели) и тегло спрямо възраст (WAZ-показатели) и може да бъде използван за извършване на съпоставки на детското развитие в разнообразен глобален контекст.

Друго предимство на подхода, основан на Теорията на вероятностното моделиране/Раш [IRT/Rasch], което предстои да бъде изпитано в хода на полевите тестове, е че предполага внедряването на адаптивно тестване с таблет. Първите симулации са обещаващи по отношение на улесняване на процеса както за участниците така и за изследователите без да се губи от надеждността на метода.

„Избрани са три държави за провеждане на полеви тестове, като се очаква да се намерят още държави и допълнителни възможности за финансиране.“

Непосредствени планове и бъдещи насоки

Ние предлагаме да бъдат оценени психометричните свойства на инструментите на GSED чрез тестване на терен в най-малко шест държави (над 1500 деца в държава). Целта е да се идентифицират държави, които се различават в своята география, език, култура и доход, както и да бъдат оценени надеждността и валидността на инструментите, включително краткосрочната им прогностична валидност, чувствителността им към възрастта на детето и факторите на средата, като например образователен статут на майката и хранителния статус на детето.

За теренните тестове към момента са избрани три държави (Бангладеш, Пакистан и Танзания), като продължава търсенето на други държави и допълнително финансиране. Обучителните и административните материали за GSED ще бъдат достъпни в световен мащаб след приключването на теренните тестове и провеждането на обстойна ревизия и анализ. По-нататъшната работа може да включва допълнителни полеви тестове в други региони по света и разработване на препоръки за организиране и докладване на показателите, необходими за вземане на решения на национално ниво и отчитане на целите за РДР.

Ангажираме се да работим с други организации, заинтересовани от измерването на детското развитие, в това число УНИЦЕФ, Световната банка, ЮНЕСКО, Междуамериканската банка за развитие и други организации, занимаващи се с наблюдение на ниво популация. Ще осигурим прозрачност и съгласуваност на инструментите с крайната цел да интегрираме измерването на детското развитие от раждането до 8-годишна възраст, за да насърчим систематичното използване на данни за проследяване на развитието на децата на национално и глобално ниво. По този начин GSED ще се превърне в глобален ресурс за обстойно, разбираемо и постижимо измерване на благополучието и развитието в изключително важните първи години от човешкия живот.

Статията е налична онлайн на адрес earlychildhoodmatters.online/2019-14

БИБЛИОГРАФИЯ

Black, M.M., Walker, S.P., Fernald, L.C.H., Andersen, C.T., DiGirolamo, A.M., Lu, C. *и колектив* (2017 г.). Съзряване на ранното детско развитие: науката за жизнения път. *Списание Lancet* 389(10064): 77–90.

Engle, P.L., Fernald, L.C.H., Alderman, H., Behrman, J., O'Gara, C., Yousafzai, A. *и колектив* (2011 г.). Стратегии за ограничаване на неравенството и подобряване на постиженията в развитието на малките деца в държавите с нисък и среден доход. *Списание Lancet* 378(9799): 1339–53.

Всяка жена, всяко дете (2015 г.). *Всяка жена, всяко дете – Глобална стратегия за за здравето на жените, децата и подрастващите* (2016–2030). Ню Йорк: ООН.

Grantham-McGregor, S., Cheung, Y.B., Cueto, S., Glewwe, P., Richter, L., Strupp, B. *и колектив* (2007 г.). Потенциал за детското развитие в първите 5 години за децата в развиващите се държави. *Списание Lancet* 369(9555): 60-70.

Jacobusse, G. и van Buuren, S. (2007 г.). Компютъризирано адаптивно тестване за измерване на показателните в развитието на малките деца. *Медицинска статистика* 26(13): 2629–38.

Jacobusse, G., van Buuren, S. и Verkerk, P.H. (2006 г.). Интервална скала за оценка на развитието на децата от 0 до 2-годишна възраст. *Медицинска статистика* 25(13): 2272–83.

Lancaster, G.A., McCray, G., Kariger, P., Dua, T., Titman, A., Chandna, J. *и колектив* (2018 г.). Създаване на индикаторите на СЗО за развитието на кърмачетата и малките деца (IYCD): анализ на метаданни от 10 държави. *Журнал BMJ Global Health* 3(5): e000747.

McCoy, D., Black, M.M. и Dua, T. (2016 г.). Измерването на детското развитие от раждането до 3-годишна възраст на ниво население. *Ранното детство има значение* 125: 34–9.

Richter, L., Black, M.M., Britto, P., Daelmans, B., Desmond, C., Devercelli, A.E. *и колектив* (в печат). Броени дни за ранно детско развитие: призив за глобално действие. *Журнал BMJ Global Health*.

Shonkoff, J.P., Richter, L., van der Gaag, J. и Bhutta, Z.A. (2012 г.). Интегрирана научна рамка на детското оцеляване и ранното детско развитие. *Педиатрия* 129(2): e460–72.

Van Buuren, S. (2014 г.). Графика на растежа в човешкото развитие. *Статистически методи в медицинските изследвания* 23(4): 346–68.

Световна здравна организация (СЗО) (2017 г.). *Пълноценна грижа за ранното детско развитие: рамка за дейности и резултати*. Достъпен на: http://www.who.int/maternal_child_adolescent/child/nurturing-care-framework/en/ (към март 2019 г.).

Тази статия от *Early Childhood Matters* е налична на български език благодарение на партньорска инициатива на фондация „Bernard van Leer“ и ISSA в сътрудничество с фондация „За Нашите Деца“, която е член на ISSA.